

1η ενότητα

Η ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

- Παρατακτική και υποτακτική σύνδεση των προτάσεων
- Σύνθεση ερευνητικών εργασιών
- Η επιλογή της λέξης

Παρατακτική και υποτακτική σύνδεση των προτάσεων – Σύνθεση ερευνητικών εργασιών – Η επιλογή της λέξης

Κείμενο 1 [Το οικοπεδάκι του Θεού]

Υπάρχει μια χώρα φτωχή και βασανισμένη –ονόματα δε λέμε– τόσο όμορφη όμως, που το καταλαβαίνει κανείς από την παρακάτω ιστορία:

Την εποχή, λέει, που ο Θεός μοίραζε τη γη στους ανθρώπους μερικοί απουσίαζαν. Διασκέδαζαν ή αδιαφόρησαν. Μόλις όμως τέλειωσε η μοιρασιά κι έμειναν χωρίς γη, πήγαν να παραπονεθούν στο Θεό. Εκείνος τους δέχτηκε αυστηρά:

«Όταν μοίραζα τη γη στους ανθρώπους, εσείς χαζεύατε. Ποιος σας φταίει; Τώρα λοιπόν είναι αργά. Δεν έχω άλλη γη».

Αυτοί δικαιολογήθηκαν ζητώντας συγγνώμη, παρακάλεσαν, έκλαψαν, ώσπου με τα πολλά ο Θεός τούς λυπήθηκε και τους λέει:

«Ας είναι... Έχω κρατήσει κι εγώ ένα οικοπεδάκι, για να περάσω τα γηρατειά μου. Απ' αυτό θα σας κόψω κι εσάς ένα κομμάτι να το κάνετε πατρίδα». (Ας πάει και το παλιάμπελο, σαν να τους έλεγε). Και τους χάρισε το μισό, ενώ το άλλο μισό το κράτησε πράγματι για τον εαυτό του. [...]

Ας δούμε τώρα τη χώρα απ' τη μεριά του Θεού. Δηλαδή από ψηλά.

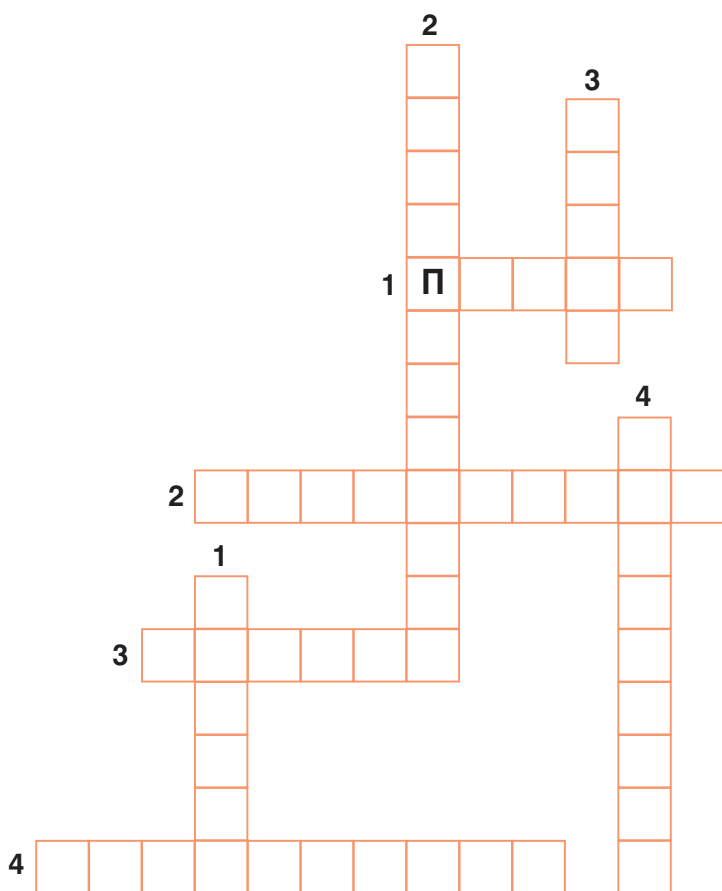
Με την πρώτη ματιά πάνω στο χάρτη, καταλαβαίνουμε αμέσως πως κάτι ήξερε Αυτός που το κράτησε για τον εαυτό του αυτό το οικοπεδάκι. Βλέπουμε αμέτρητα νησιά και νησάκια και βραχονησίδες σκορπισμένα στη θάλασσα, σαν σύμπλεγμα από δαντέλες κεντημένο πάνω σε γαλάζιο ύφασμα. Το πρώτο νησί που θα συναντήσουμε, καθώς ερχόμαστε από το νοτιά, είναι αυτό εκεί κάτω, το μακρουλό κι οριζόντιο. Διασχίζοντας το πέλαγος προς τα βόρεια, συναντάμε ένα πολύ μεγαλύτερο (αν και δεν ξέρουμε αν είναι κι αυτό νησί), κολλημένο στο κύριο οικόπεδο. Μοιάζει με πλατανόφυλλο που έπεσε στο νερό. Παραπάνω, μια μεγάλη χερσόνησος. Σε τούτη τη γη σημειώνονται πολλά χωριά και πόλεις, από τις οποίες η μεγαλύτερη απλώνεται στα γύρω βουνά και φτάνει ως τις θάλασσες. Είναι η πρωτεύουσα. Χαμηλώνουμε προς το κέντρο, ώσπου να ξεχωρίσουμε δύο κυρίαρχους λόφους. Ο πρώτος είναι καταπράσινος, μ' ένα εκκλησάκι στην κορφή του. Απέναντί του ο άλλος δεν είναι παρά ένας γυμνός τεράστιος βράχος, πασίγνωστος σ' όλο τον κόσμο από ένα μνημείο που ακτινοβολεί στην κορφή του και μοιάζει με κλουβί από μάρμαρο...

Δίπλα στη γη αυτή, και λίγο πιο πάνω, υπάρχει το τρίτο μεγάλο νησί. Θυμίζει κάποιον ζώο θαλασσινό, μάλλον ιππόκαμπο. Η ουρά του κολυμπάει μέσα στο βαθύ, σκουρόχρωμο πέλαγος, ενώ το κεφάλι του αναπαύεται στις ανοιχτόχρωμες αμμουδιές.

Χαμηλή πτήση. Θάλασσα ήρεμη. Ελαφρό αεράκι φυσάει, που φουσκώνει τα πανιά κι ανυψώνει τους γλάρους. Μια απέραντη ακτή ανηφορίζει καθέτως. Εδώ δεν υπάρχουν νησιά, ούτε λιμάνια. Πιο ψηλά σχηματίζεται ένας μεγάλος κόλπος, που στο βάθος του βρίσκεται η δεύτερη μεγάλη πόλη της χώρας. Δεξιότερα, τα δασωμένα βουνά κατεβαίνουν ως τη θάλασσα και σχηματίζουν τρία ακρωτήρια, που μοιάζουν με τα τρία δάχτυλα ενός γίγαντα. Σίγουρα αυτά τα βουνά θα διάλεγε ο Θεός για να χτίσει το εξοχικό του, καθώς διακρίνουμε κιάλας μερικά μοναστήρια μες στα δάση.

- 1 Προσπαθήστε να προσδιορίσετε το είδος του κειμένου και να χαρακτηρίσετε το ύφος του. • Αιτιολογήστε την άποψή σας με στοιχεία του κειμένου.
- 2 Υπογραμμίστε τις λέξεις του κειμένου που συνδέουν τις προτάσεις μεταξύ τους.
- 3 Βρείτε μέσα στο κείμενο:
 - Μία περίοδο με δύο κύριες προτάσεις που συνδέονται παρατακτικά.
 - Μία περίοδο με μία κύρια και μία δευτερεύουσα πρόταση που συνδέεται με την κύρια με υποτακτική σύνδεση.
 - Μία περίοδο που περιέχει ασύνδετες προτάσεις.
- 4 «Με την πρώτη ματιά πάνω στο χάρτη,... μερικά μοναστήρια μες στα δάση»: Βρείτε το απόσπασμα στο κείμενο. • Προσπαθήστε να αναγνωρίσετε τους τόπους που περιγράφονται και γράψτε τα ονόματά τους δίπλα στο σημείο όπου αναφέρονται με τη μορφή πλαγιότιτλων.
- 5 Γράψτε ένα δικό σας κείμενο που να περιλαμβάνει αντίστοιχες πληροφορίες με το προηγούμενο απόσπασμα, αλλά να προορίζεται για ένα βιβλίο γεωγραφίας για τα παιδιά του Δημοτικού. Μπορείτε μάλιστα να συμβουλευτείτε αντίστοιχα παλιά σας βιβλία. • Φροντίστε να επιλέξετε ύφος και λεξιλόγιο κατάλληλο για το είδος και το σκοπό του κειμένου.
- 5 Λίγη ακόμα γεωγραφία σε μορφή σταυρόλεξου:

Οριζόντια

1. Δέντρο χαρακτηριστικό της ελληνικής χλωρίδας στα παράλια και τις ημιορεινές περιοχές.
2. Χαρακτηρισμός του κλίματος στην Ελλάδα.
3. Οροσειρά στη Βόρεια Ελλάδα
4. Θαλάσσιο ζώο που θυμίζει το σχήμα της Εύβοιας.

Κάθετα

1. Νότια της Κρήτης το πέλαγος αυτό.
2. Με τη λέξη αυτή εννοούμε το σύνολο των νησιών του Αιγαίου (σε γενική).
3. Η ανατολικότερη περιφέρεια της χώρας.
4. Το Ταίναρο και το Σούνιο είναι...

Κείμενο 2 [Τουριστικοί πόλοι έλξης στην Αθήνα]

Sailing off in the Aegean Sea for a daily adventure

The only tourist attractions in Athens are museums.

But if museums are the only places you've visited in Athens, you've been hanging out with the wrong crowd. At the feet of Athens lies the Aegean, the sea that has carried adventurous spirits to new discoveries throughout the mists of time. Our picturesque ports and state-of-the-art yacht marinas are merely departure points for your journey - be it a cruise, a sailing excursion or a simple boat ride - to many fascinating destinations around Attica. For some, history is best viewed between four walls. But the real history of Athens lies beyond the open seas.

Greek National Tourism Organization www.gnto.gr
ATHENS, HOST CITY OF THE 2004 OLYMPIC GAMES

ATHENS ATTICA GREECE
a new point of view

www.gnto.gr

(Το λεκτικό περιεχόμενο της αφίσας του Ε.Ο.Τ. σε μετάφραση έχει ως εξής:)

Οι μόνοι τουριστικοί πόλοι έλξης στην Αθήνα είναι τα μουσεία.

Αλλά, εάν έχετε επισκεφθεί μόνο μουσεία στην Αθήνα, κάνετε παρέα με λάθος κόσμο. Γιατί δίπλα στην Αττική βρίσκεται το Αιγαίο... Από τα γραφικά λιμανάκια και τις μαρίνες ξεκινούν συναρπαστικά ταξίδια με πολλούς προορισμούς κοντά στην Αθήνα. Για ορισμένους η ιστορία τελειώνει μέσα σε τέσσερις τοίχους. Αλλά η πραγματική ιστορία της Αθήνας ξανοίγεται πέρα από τη θάλασσα.

- 1** Να συγκρίνετε τη διαφήμιση αυτή με το κείμενο 11 της 1ης ενότητας του βιβλίου του μαθητή.
- Ποιες ομοιότητες βρίσκετε ανάμεσα στα δύο κείμενα ως προς το θέμα τους και το σκοπό τους;
 - Σε ποια από τις δύο διαφημίσεις η εικόνα ενισχύει το μήνυμα που εκφράζεται με το λόγο και σε ποια το ανατρέπει;
 - Σε ποια από τις δύο διαφημίσεις ο λόγος είναι πιο μακροπερίοδος;
 - Ποια από τις δύο θα θεωρούσατε περίεργη και ασυνήθιστη ως διαφήμιση; • Για ποιους λόγους;
- 2** «Αλλά, εάν έχετε επισκεφθεί... το Αιγαίο»: Βρείτε το απόσπασμα στο κείμενο. • Εντοπίστε τις συνδετικές λέξεις που υπάρχουν σ' αυτό. • Ποιες προτάσεις συνδέουν μεταξύ τους και με τι τρόπο σύνδεσης;
- 3** Παρατηρήστε προσεκτικά το κεντρικό σύνθημα (σλόγκαν) της αφίσας στα αγγλικά. Ποιες αγγλικές λέξεις του κειμένου θα αναγνώριζε ένας ομιλητής της ελληνικής, ακόμα και αν δεν ήξερε καθόλου αγγλικά; • Ψάξτε σε λεξικά και βρείτε ποιες από αυτές έχουν ελληνική ρίζα και ποιες είναι ξένης προέλευσης και τις χρησιμοποιούμε στα ελληνικά.
- 4** Συμπληρώστε τα κενά διαλέγοντας την πιο κατάλληλη λέξη:
- Η μαρίνα ήταν γεμάτη με αναψυχής. (πλοiάρια, κότερα, πλοiα, σκάφη)
 - Οι επιβάτες σχημάτιζαν ουρά. Το της γραμμής είχε καθυστέρηση. (βαπόρι, πλοiό, κρουαζιερόπλοιο, επιβατηγό)
 - Ο Θανάσης αγαπούσε πολύ τη θάλασσα. Ονειρευόταν κάποτε να δουλέψει στα (πλεούμενα, καράβια, ποταμόπλοια, οχηματαγωγά)
 - Η βύθιση ενός προκάλεσε τεράστια ρύπανση στη θάλασσα. (μεταγωγικού, αεροπλανοφόρου, πετρελαιοφόρου, πλεούμενου)
- 5** Η διπλανή αφίσα χρησιμοποιήθηκε από τον ΕΟΤ στην ίδια διαφημιστική καμπάνια. Προσπαθήστε να μαντέψετε το κείμενο με το οποίο ο διαφημιστής συμπλήρωσε την εικόνα. • Χρησιμοποιήστε υποτακτικές συνδέσεις προτάσεων στο κείμενό σας.

www.gnto.gr

Η ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Κείμενο 3 [Άρωμα Ελλάδας]

«Γιατί κάποιος που θέλει να προωθήσει ένα άρωμα ψάχνει το όνομα ενός Έλληνα ήρωα ή θεού; Αυτό δείχνει ότι την ίδια στιγμή που η Ελλάδα έχει χαθεί από τον ορίζοντά μας, από την εκπαίδευσή μας, αυτή είναι παρούσα εξαιτίας του γεγονότος ότι ο πολιτισμός μας, η ζωγραφική μας, η λογοτεχνία μας, το θέατρό μας, η μουσική μας αντλούν από τις πηγές της. Η αρχαία Ελλάδα είναι μακριά και ταυτόχρονα μας λέει κάτι σημαντικό και μπορεί να μιλάει σε όλους».

Συνέντευξη του διάσημου Γάλλου ελληνιστή Ζαν-Πιερ Βερνάν, στο Θανάση Γιαλκέτση, ένθετο «Βιβλιοθήκη», εφημ. *ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΤΥΠΙΑ*, 2003

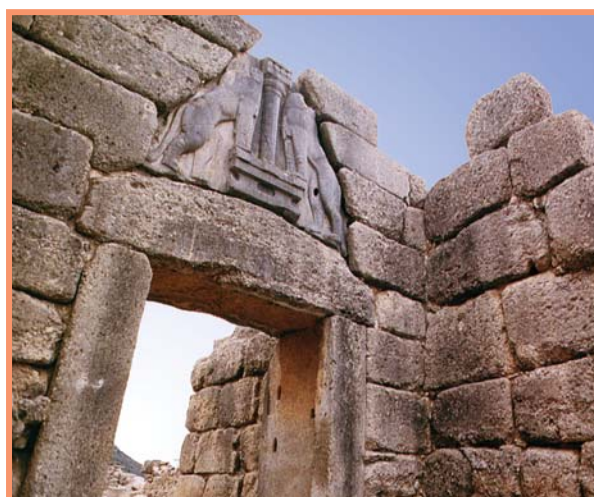
- 1** Να μετατρέψετε τις παρατακτικές συνδέσεις της τελευταίας περιόδου σε υποτακτικές.
- 2** Υποθέστε ότι είσατε διαφημιστές και σας έχει ανατεθεί να βρείτε ένα όνομα και ένα λογότυπο για ορισμένα νέα προϊόντα. Έχετε την οδηγία να αναζητήσετε το όνομα μέσα από την αρχαία ελληνική ιστορία και μυθολογία.
 - Χωριστείτε σε ομάδες και η κάθε ομάδα να ασχοληθεί με άλλο προϊόν (νέο μοντέλο αυτοκινήτου, νέο άρωμα, νέο περιοδικό ή οτιδήποτε άλλο). Διευκρινίστε πρώτα τα χαρακτηριστικά του προϊόντος. Διατυπώστε και συζητήστε τις προτάσεις σας. Το όνομα στο οποίο θα καταλήξετε θα πρέπει να μπορεί να συμβολίζει κάποια ξεχωριστή θετική ιδιότητα του προϊόντος ή και του χρήστη (π.χ. ομορφιά, δύναμη, εξυπνάδα κ.λπ.).
 - Αφού βρείτε το όνομα, προσπαθήστε να δημιουργήσετε ένα σενάριο για μια πολύ σύντομη τηλεοπτική διαφήμιση.
 - Μετά την ολοκλήρωση των προηγούμενων εργασιών, κάθε ομάδα παρουσιάζει την πρότασή της στην τάξη και εξηγεί το σκεπτικό της επιλογής της.

Κείμενο 4 Μυκίνες light

Σε μια προσπάθεια να αποδείξω στον εφτάχρονο γιο μου ότι η αρχαία Ελλάδα δεν ήταν κατασκευασμένη από πλεί μομπιλ, τον πήραμε και πήγαμε στις Μυκίνες.

Φρόντισα να ξεστραβωθώ πρώτα. Να θυμηθώ τα ξεχασμένα. Άνοιξα εγκυκλοπαίδειες, διάβασα βιβλία, αγόρασα τους σχετικούς οδηγούς. Και ύστερα από εντατικό ρεκτιφιέ της μνήμης, βρεθήκαμε δύο Έλληνες και διακόσιοι δύο τουρίστες να αφουγκρα-

ζομάστε τον παλμό ενός πολιτισμού τόσο υπαρκτού, τόσο «παρόντος», που μόνο τον ενεστώτα χρόνο μπορείτε να χρησιμοποιήσετε γι' αυτόν.

Το εύκολο σκέλος είναι να εξηγήσεις σε ένα εφτάχρονο παιδί τη «χωροταξία» των Μυκηνών. Εδώ οι τάφοι, εκεί η δεξαμενή, πιο κάτω τα σπίτια – καθάρισες.

Το δύσκολο είναι η ιστορία. Ο μύθος των Ατρείδων. Ο ζόφος και το έρεβος, το αίμα, η εκδίκηση, το έγκλημα, η ανθρωποθυσία.

Έλενα Ακρίτα, *Γεννήθηκα ξανθιά*, εκδ. Καστανιώτη, 2002

- 1 Γιατί η συγγραφέας χρειάστηκε ειδική προετοιμασία για να πάει το γιο της στις Μυκήνες;
- 2 «Φρόντισα..., αγόρασα τους σχετικούς οδηγούς»: Βρείτε το απόσπασμα στο κείμενο. • Χωρίστε το σε προτάσεις. • Ποιες από αυτές είναι κύριες και ποιες δευτερεύουσες; • Πώς συνδέονται οι προτάσεις μεταξύ τους;
- 3 Στο ίδιο απόσπασμα ο λόγος είναι μικροπερίοδος. Κάντε τις παρατηρήσεις σας και απαντήστε: Στο μικροπερίοδο λόγο υπάρχουν μόνο κύριες προτάσεις;
- 4 «Άνοιξα εγκυκλοπαίδειες..., αγόρασα τους σχετικούς οδηγούς»: Στο απόσπασμα υπάρχει ασύνδετο σχήμα. Προσπαθήστε να συνδέσετε τις προτάσεις μεταξύ τους. • Τι παρατηρείτε;
- 5 *Ο ζόφος, το έρεβος, η εκδίκηση, η ανθρωποθυσία*: Βρείτε τη σημασία των λέξεων και χρησιμοποιήστε τες σε προτάσεις.
- 6 Πώς χαρακτηρίζεται από τη συγγραφέα ο πολιτισμός των Μυκηνών; • Χρησιμοποιήστε τους χαρακτηρισμούς αυτούς σε προτάσεις που θα γράψετε οι ίδιοι.
- 7 Με ποια από τα παρακάτω επίθετα θα χαρακτηρίζατε το ύφος του κειμένου: τυπικό, ευγενικό, επίσημο, χιουμοριστικό, άμεσο, κοφτό, δυσνόητο, πομπώδες, απλό; • Σε ποια στοιχεία του θα στηρίζατε την απάντησή σας;
- 8 Σας ανατίθεται μια εργασία για τις Μυκήνες (ή για κάποιο άλλο ιστορικό μνημείο της περιοχής σας). • Βρείτε μια ενδεικτική βιβλιογραφία για το θέμα. • Ψάξτε στη βιβλιοθήκη του σχολείου σας, σε σχολικά βιβλία, εγκυκλοπαίδειες και στο Διαδίκτυο.

Κείμενο 5 [Δύο παραδοσιακά ελληνικά παιχνίδια]

Ο γκαζοτενεκές

ΤΡΟΠΟΣ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ ΤΟΥ ΠΑΙΧΝΙΔΙΟΥ

Σκοπός του παιχνιδιού: Να στείλουμε κάποιον στη φυλακή ή να τον ελευθερώσουμε.

Ο κάθε παίκτης με τη σειρά του σημαδεύει τον τενεκέ πάνω στον οποίο βρίσκεται η μπάλα του φύλακα. Πριν πετάξει την μπάλα του φωνάζει «Κάτω ο Τάδε» ή κάτω όσοι φοράνε μπλε...

Αν δεν πετύχει τον τενεκέ, ο παίκτης στέκεται έξω από την περιοχή, στο ύψος που έχει πέσει η μπάλα του. (Όταν οι παίκτες είναι έμπειροι, ο κάθε παίκτης μπορεί να σταθεί δίπλα στην μπάλα του.)

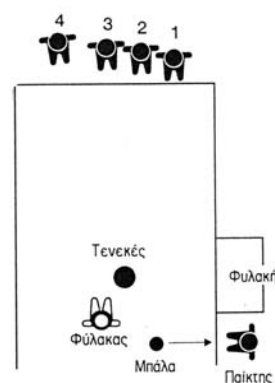
Αν η μπάλα χτυπήσει τον τενεκέ, τότε ο (οι) παίκτης(ες) που κατονομάζεται(νται) πάει (πάνε) στη φυλακή.

Όταν υπάρχουν παίκτες μέσα στο χώρο, μπορούν να μαζέψουν τις μπάλες τους και να προσπαθήσουν να επιστρέψουν στην αφετηρία τους, χωρίς να τους αγγίξει ο φύλακας, ο οποίος, πριν τους κυνηγήσει, πρέπει να ξαναβάλει όρθιο τον τενεκέ του και να τοποθετήσει πάνω του την μπάλα. Ο παίκτης που πιάνεται γίνεται φύλακας.

Αυτός που σημαδέψαε μπορεί να επιστρέψει στην αφετηρία και να ξαναπαίξει με τη σειρά του. Για να ελευθερωθεί ένας φυλακισμένος, ένας παίκτης πρέπει να πει «Φτου Ξελευτερία στον Τάδε». Ο παίκτης μπορεί να ελευθερωθεί μόνο αν αναποδογυριστεί ο τενεκές.

ΥΛΙΚΑ:

- ένας τενεκές
- μία μπάλα για κάθε παίκτη και μία μεγαλύτερη για το φύλακα

Η ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

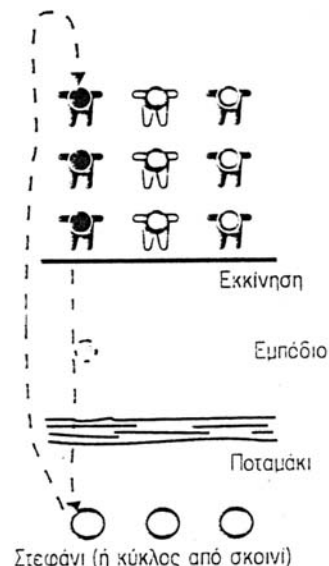
Οι τρεις δοκιμασίες

ΤΡΟΠΟΣ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ ΤΟΥ ΠΑΙΧΝΙΔΙΟΥ

Σκοπός του παιχνιδιού: Ποια ομάδα θα τερματίσει πριν από τις άλλες.

Με το παράγγελμα του αρχηγού του παιχνιδιού, ξεκινάει ο πρώτος παίκτης κάθε ομάδας:

- τρέχει γύρω γύρω από το πρώτο εμπόδιο
- πηδάει πάνω από το ποταμάκι (με τα πόδια ενωμένα ή όχι)
- μπαίνει μέσα στο στεφάνι και το ανεβάζει κατά μήκος του σώματός του, το ξαναβάζει στη θέση του και επιστρέφει παίρνοντας θέση κατευθείαν πίσω από τον τελευταίο παίκτη της ομάδας του. Χτυπάει στον ώμο τον μπροστινό του και αυτός τον μπροστινό του μέχρι να φτάσει το χτύπημα στον πρώτο παίκτη, ο οποίος, με τη σειρά του, ξεκινάει για να κάνει την ίδια διαδρομή.

Ομαδικά παιχνίδια – Υλικό για παιδαγωγούς και εμπυχωτές, Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων – ΥΠΕΠΘ, 1997

Διαβάστε τους κανόνες των δύο παιχνιδιών.

- 1** Ποιο παιχνίδι φαίνεται πιο απλό και ποιο πιο πολύπλοκο;
- 2** Τι είδους συνδέσεις κυριαρχούν σε κάθε κείμενο;
- 3** Συνδέστε τις προτάσεις του δεύτερου κειμένου με υποτακτικές συνδέσεις.
- 4** Ένας μαθητής να παρουσιάσει προφορικά τους κανόνες του παιχνιδιού *Ο γκαζοτενεκές*.
 - Οι υπόλοιποι να παρατηρήσουν το είδος των συνδέσεων των προτάσεων που χρησιμοποίησε στην προφορική παρουσίαση.
 - Να αξιολογήσουν τη σαφήνεια και την πληρότητα της παρουσίασης.
 - Να εντοπίσουν τις διαφοροποιήσεις στις συνδέσεις μεταξύ του γραπτού κειμένου και της προφορικής παρουσίασης.
- 5** Γράψτε ένα μικρό κείμενο οδηγιών για ένα παιχνίδι που παίζεται από τα παιδιά στον τόπο σας ή αναζητήστε από μεγαλύτερους πληροφορίες και γράψτε για ένα παιχνίδι που παιζόταν τα παλιότερα χρόνια.
 - Συγκεντρώστε τα κείμενά σας και φτιάξτε μια μικρή συλλογή στον Η/Υ. Σελιδοποιήστε και, αν υπάρχει η δυνατότητα, εικονογραφήστε τη συλλογή σας.
 - Στη συνέχεια, μελετήστε τα κείμενά σας.
 - Έχετε χρησιμοποιήσει κυρίως παρατακτική ή υποτακτική σύνδεση προτάσεων;
 - Για ποιο λόγο;

Κείμενο 6 [Μια παραδοσιακή ελληνική συνταγή]

Κολοκυθοκεφτέδες

ΥΛΙΚΑ: 4 μεγάλα κολοκύθια, 3 αυγά, παξιμάδια (όσο για να σφίξει το μείγμα), ένα πιάτο τυρί, αλάτι, πιπέρι, δυόσμος.

ΕΚΤΕΛΕΣΗ: Ξύνουμε τα κολοκύθια με το μαχαίρι και τα βράζουμε σε αλατισμένο νερό. Δεν τ' αφήνουμε να λιώσουν.

Τα βάζουμε στο σουρωτήρι και τα σφίγγουμε, για να φύγει το νερό. Τα αφήνουμε 1-2 ώρες εκεί, μέχρι να φύγει σχεδόν τελείως το νερό.

Μετά αναμειγνύουμε όλα τα υλικά μαζί, τα πλάθουμε σε μπάλες, τις αλευρώνουμε και τις τηγανίζουμε σε πολύ καυτό λάδι.

Χιώτικες παραδοσιακές συνταγές, Γυμνάσιο – Λύκειο Καλλιμασιάς Χίου, 1998

- 1 Βρείτε τι είδους συνδέσεις των προτάσεων υπάρχουν στο κείμενο.
- 2 Αν μπορείτε, μετατρέψτε τις παρατακτικές συνδέσεις του κειμένου σε υποτακτικές.
- 3 Γράψτε μια παραδοσιακή συνταγή μαγειρικής του τόπου σας. • Παρατηρήστε τι είδους σύνδεση των προτάσεων κυριαρχεί στο κείμενό σας.

Κείμενο 7 [Όταν ο ήλιος δύει στο Αιγαίο...]

Στ' ανατολικά της Σάμου η θάλασσα δεν είναι ποτές ήσυχη. Το καλοκαίρι τα μελέμια αρχίζουν πολύ νωρίς. Μονάχα σα βραδιάζει ο αγέρας κόβει, και τότες στο βάθος του πελάγου, μες στο καθαρό βραδινό φως, αναδύονται, ένα ένα, τα μακρινά νησιά της Δωδεκανήσου: η Κως, η Κάλυμνος. Μένουν όσο η εσπέρα να προχωρήσει, και ύστερα πάλι γυρίζουν να βυθιστούν στο Αιγαίο απ' όπου ήρθαν.

Όμως στο αντικρινό βουνό της Ανατολής, στη Μυκάλη, το φως και η κίνηση και τα χρώματα δεν είναι τόσο εφήμερα όπως στα μακρινά νησιά της Δωδεκανήσου. Όταν ο ήλιος γείρει πίσω απ' τα βουνά της Σάμου, περνά πολλή ώρα ώσπου ν' αρχίσει να σκοτεινιάζει. Σ' όλο αυτό το διάστημα η Μυκάλη είναι πλημμυρισμένη από φως.

Ηλίας Βενέζης, Αιγαίο, εκδ. Εστία, 1967

- 1 Τι είδους κείμενο είναι αυτό που σας δίνεται; • Από ποια στοιχεία του το καταλάβατε; • Ποιες από τις λέξεις/φράσεις του κειμένου ενισχύουν το ιδιαίτερο ύφος του;
- 2 «Στ' ανατολικά της Σάμου... η Κως, η Κάλυμνος»: Βρείτε το απόσπασμα στο κείμενο. • Χωρίστε το σε προτάσεις. • Τι είδους είναι; • Πώς οι προτάσεις του αποσπάσματος συνδέονται μεταξύ τους;
- 3 «Όμως στο αντικρινό βουνό της Ανατολής,... να σκοτεινιάζει»: Βρείτε το απόσπασμα στο κείμενο. • Εντοπίστε τις συνδετικές λέξεις που υπάρχουν. • Πώς λειτουργούν οι λέξεις αυτές στο κείμενο; • Τι είδους συνδέσεις των προτάσεων κάνουν;

Η ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

- 4 Στο κείμενο περιγράφονται τυπικές εικόνες ελληνικής φύσης. Ποιες λέξεις του κειμένου αντιπροσωπεύουν την Ελλάδα;
- 5 Εντοπίστε τα επίθετα του κειμένου. • Μπορείτε να σκεφτείτε κάποια αντίθετά τους;
- 6 Εντοπίστε τα ρήματα του κειμένου. • Μπορείτε να σκεφτείτε κάποια συνώνυμά τους;
- 7 Περιγράψτε και εσείς ένα συγκεκριμένο ελληνικό τοπίο με τέτοιο τρόπο, ώστε να αποκαλύπτονται και τα συναισθήματα που σας γεννά. • Διαβάστε το κείμενό σας στους συμμαθητές σας στην τάξη.

Άσκηση - Δραστηριότητα

- Συμπληρώστε τα κενά χρησιμοποιώντας την κατάλληλη, για κάθε περίπτωση, λέξη.
 - α. Συνάντησα ένα/έναν και τα είπαμε. (πατριωτάκι μου, ομοεθνή, ημεδαπό)
 - β. Οι Αθηναίοι πίστευαν ότι ήταν (αυτόχθονες, ιθαγενείς, ντόπιοι)
 - γ. Υπάρχουν πολλές κοινότητες σε χώρες του εξωτερικού (ομογενών, συμπατριωτών, ομόφυλων)